

Narození dvou samic slonů indických (*Elephas maximus*) bylo událostí roku 2020.

Vlevo Amalee, vpravo Lakuna, 4. 8. 2020

The birth of two females of Asian elephants (*Elephas maximus*) was the event of the year 2020.

On the left Amalee, on the right Lakuna, 4 August 2020

Foto/Photo by Václav Šilha

Úvodem

JAROSLAV ŠIMEK

Zoologická zahrada hl. m. Prahy, U Trojského zámku 120/3, 171 00 Praha 7

Rok 2020

Po úspěšné sezóně roku 2019, kdy se podařilo překonat rekord návštěvnosti (1 456 526 návštěvníků), přišly neočekávané události. Rok 2020, stejně jako rok následující, byl poznamenán celosvětovou pandemií covid-19, která výrazným způsobem zasáhla do provozu zoologické zahrady. V důsledku přísných protiepidemických opatření byla zoo v průběhu roku celkem na 114 dnů zcela uzavřena a branami pražské zoo v roce 2020 prošlo jen 851 623 návštěvníků. V době uzavření zoologické zahrady vznikl výjimečný projekt „Krátce ze zoo“, kdy chovatelé natáčeli na chytré telefony krátká videa dokumentující život zvířat ve ztichlé zoo. V průběhu roku tak vzniklo více než 800 jedinečných videí, z nichž mnohá vzbudila mimořádný zájem. Kromě zcela zásadních výpadků příjmů z důvodu uzavření zoo měla protiepidemická opatření dopad i na vlastní provoz. Během větší části prvního pololetí byli chovatelé rozděleni na nezávislé týmy a protiepidemická opatření byla zavedena zejména u potenciálně vnímavých skupin zvířat (primáti, šelmy). Důsledky měla situace v oblasti týkající se přesunů zvířat, kdy bylo oproti roku 2019 realizováno přibližně o čtvrtinu méně případů. Díky všem zavedeným opatřením však v průběhu roku v provozu nedošlo k citelným personálním ani chovatelským výpadkům.

Výjimečná situace nepoznamenala množství chovaných zvířat, ani narozených a odchovaných mláďat, jejichž počty byly obdobné jako v roce předešlém. V roce 2020 se narodilo či vylíhlo celkem 1 374 mláďat 217 druhů savců, ptáků a plazů (79 druhů savců, 100 druhů ptáků a 38 druhů plazů), v kategorii odchovaných bylo ke konci roku vedeno celkem 1 110 mláďat 193 druhů (z toho 73 druhů savců, 85 druhů ptáků a 35 druhů plazů).

Bezpochyby mezi neočekávanější a nejvýznamnější mláďata prvního covidového roku patřila dvě mláďata slonů indických (*Elaphas maximus*). Obě slonice dovezené ze Srí Lanky, Tamara a Janita, porodily na jaře své již druhé mládě. Kromě toho, že oba porody proběhly bez komplikací, důvodem k radosti bylo i pohlaví mláďat. V obou případech se jedná o samičky, které v případě úspěšného odchovu zde budou moci zůstat a vytvořit společně se svými matkami základ chovného stáda pro následující generace. První z nich, později pojmenovaná Lakuna, se narodila 27. března, druhá – Amalee – pak 9. května.

Zatímco jaro bylo ve znamení slonů, nejvýznamnějším přírůstkem druhé poloviny roku se stalo mládě orangutana sumaterského (*Pongo abelii*), které se narodilo 17. listopadu. Rodiči jsou samice Mawar a samec Pagy, potomek prvního orangutana narozeného v Československu, legendárního samce Kamy. Třebaže pražský chov tohoto druhu má již téměř šedesátiletou tradici, jde tu teprve o třetí orangutaní mládě, a nyní jediného pokračovatele této geneticky cenné linie. Jak se brzo potvrdilo, jedná se o samečka. S narážkou na dílo spisovatele a ochránce orangutanů Terryho Pratchetta dostal jméno Pustakawan, indonésy knihovník.

Rok 2020 byl díky neutuchající kvalitní chovatelské práci ve znamení i řady dalších významných mláďat napříč chovatelskými úseky. K nejcennějším odchovům mezi plazy patřila již třetím rokem po sobě mláďata enigmatických varanovců bornejských (*Lanthanotus borneensis*), přičemž do reprodukce se zapojila již třetí samice. První ptačí druhy se v první sezóně po jeho otevření v roce 2019 podařilo odchovat v Rákosově pavilonu. Nejvýznamnějším se v tomto moderním pavilonu stalo první odchované mládě nestora key (*Nestor notabilis*). Též poprvé v historii Zoo Praha se podařilo odchovat mládě i dalšího z druhů prezentovaných v Rákosově pavilonu – trichy orliho (*Psitttrichas fulgidus*), byť v tomto případě bylo umělého odchovu dosaženo u druhého páru v chovatelském zázemí. Historického odchovu jsme dosáhli u dvojzoborožců nosorožčích (*Buceros rhinoceros silves-*

Mládě orangutana sumaterského (*Pongo abelii*) pojmenované Pustakawan (zkráceně Kawi), na snímku ze 17. 3. 2021
Sumatran orangutan baby (*Pongo abelii*) named Pustakawan (Kawi for short), pictured on 17 March 2021

Foto/Photo by Miroslav Bobek

tris), když samice jménem Markéta vyvedla své 16. a 17. mládě a zapsala se tak do historie jako nejúspěšnější zoborožec svého druhu na světě, protože dosud nikdy v lidské péči neodchoval jeden rodič více mláďat. Výše zmíněný trojlístek výjimečných savčích mláďat doplnil další chovatelsky významný přírůstek, a to druhý v pražské zoo odchovaný tapír čabrakový (*Tapirus indicus*), který přišel na svět v polovině dubna. Podle mláděcí kresby srsti tvořené bílými tečkami a čárkami na tmavém podkladě byl pojmenován Morse.

I přes výrazné omezení na poli mezinárodní přepravy, byl i rok 2020 ve znamení příchodů nových zvířat, a to nejen pro standardní doplňování chovných skupin nebo párů. V průběhu roku se v Zoo Praha v souladu s dlouhodobými plány objevilo několik nových, dříve nechovaných, taxonů. Mezi nejvýznamnější patřil příchod tří rajek volavých (*Paradisaea raggiana*), získaných díky spolupráci se Zoo San Diego. Přibýly však i další pozoruhodné druhy, například užovka urartská (*Elaphe urartica*), tnorep somálský (*Uromastix princeps*), ibis bělolící (*Plegadis chihi*), trogon límcový (*Trogon collaris*) či bércoun Petersův (*Rhynchocyon petersi*). Z nově přichozích jedinců tradičně chovaných druhů uvedme alespoň samici pandy červené (*Ailurus fulgens*) nebo nového samce bonga horského (*Tragelaphus euryceros isaaci*).

Dlouho očekávanou událostí bylo z důvodu uzavřené zoo odložené otevření velkého expozičního komplexu Darwinův kráter – Austrálie a Tasmánie, kde návštěvníci mohli poprvé obdivovat několik nových druhů. Již na konci předešlého roku přišli z Tasmánie čtyři dábli medvědovití (*Sarcophilus harrisii*) – samec a tři samice. Všichni se na nové prostředí velmi dobře adaptovali a v druhé polovině roku všichni čtyři perfektně ovládli celý prostor expozic, nechali se chovatelem krmit z ruky a snášeli i veterinární prohlídku. V roce 2020 přibýly do expozičního celku další druhy: klokani obrovští tasmánské (*Macropus giganteus tasmaniensis*), kteří odchovávali první mládě ještě během podovozní karantény, a klokanci krysí (*Potorous tridactylus*). Do Darwinova kráteru se přesunuly také některé tradiční druhy – klokkan parma (*Notamacropus parma*), klokkan rudokrký tasmánský (*Notamacropus rufogriseus rufogriseus*) a ježura australská (*Tachyglossus aculeatus*). Kromě savců Darwinův kráter představil i vzácné krajty kýlnaté (*Morelia carinata*), velmi charakteristického australského hada smrtonoše zmijiho (*Acanthophis antarcticus*) a ve dvou voliérách několik druhů ptáků obývajících prostředí australských mokřadů, jako

Nutmeg - samička ďábla medvědovitého (*Sarcophilus harrisii*) v nové expozici Darwinův kráter
Nutmeg - a female Tasmanian devil (*Sarcophilus harrisii*) in the new exhibit Darwin's Crater

Foto/Photo by Petr Hamerník

Hroch obojživelný (*Hippopotamus amphibius*) Tchéco ve znovuotevřeném pavilonu po rekonstrukci technologie čištění vody
Hippopotamus (*Hippopotamus amphibius*) Tchéco in the reopened house after the reconstruction of water purification technology

Foto/Photo by Petr Hamerník

je např. kormorán černobílý (*Phalacrocorax melanoleucos*), polák hnědavý (*Aythya australis*) či ledňák modrokřídlý (*Acelto leachii*), a suché australské buše, jejíž dominantou je velké chovné hejno vzácně chovaných papoušků vlnkovaných (*Melopsittacus undulatus*) původní volně žijící formy.

Kromě Darwinova kráteru byla na jaře zprovozněna nová expozice pro kotuly veverovité (*Saimiri sciureus*) v rámci expozičního celku Opičí ostrovy. Během léta byla dokončena výstavba nového zázemí pro krokodýly kubánské (*Crocodylus rhombifer*), kde byl zároveň zahájen program komerčních komentovaných prohlídek, přičemž takto získané prostředky jsou určeny na podporu ochrannářského projektu na Kubě. Při výroční slavnosti dne 28. září byl po velkých stavebních úpravách týkajících se technologie čištění vody znovu otevřen Pavilon hrochů. Nejzásadnější stavební aktivitou prvního covidového roku byla pokračující výstavba nového pavilonu goril, jehož základní kámen byl slavnostně položen v listopadu 2019.

V průběhu roku neutichly ani aktivity týkající se klíčových *in situ* projektů. Dlouho očekávaná zpráva přišla z chráněné oblasti Velká Gobi B, kde i díky projektu Zoo Praha „Návrat divokých koní“, celkový počet volně žijících koní Převalského (*Equus przewalskii*) poprvé přesáhl 300 jedinců. Přestože poslední plánovaný transport koní z evropské chovy již v důsledku omezení souvisejících s pandemií covid-19 neproběhl, materiální a finanční podpora Zoo Praha pokračovala. Podobně pokračoval i druhý ze stěžejních *in situ* projektů, a to environmentálně-vzdělávací projekt „Toulavý autobus“ v Kamerunu. Prostor zůstal i pro podporu dalších *in situ* projektů, dlouhodobě podporovaných Zoo Praha. Různou formou podpory a zapojení tak pokračovaly projekty na ochranu gaviálů indických (*Gavialis gangeticus*) na řece Cambal, supů mrchožravých (*Neophron percnopterus*) na Balkáně, pekariů Wagnerových (*Catagonus wagneri*) v Paraguai, volavky císařské (*Ardea insignis*) v Bhútánu či saoly (*Pseudoryx nghethinhensis*) na pomezí Laosu a Vietnamu. Dále pokračovala také nově navázaná spolupráce na ochraně kriticky ohrožených morčáků paranských (*Mergus octosetaceus*) v Brazílii. Pozornost Zoo Praha si dlouhodobě zasluhuje nejen ohrožené druhy ve vzdálených destinacích, ale i druhy místní fauny. Nadále tak pokračoval v areálu zoo mimo jiné cílený pastevní management vzácné stepní lokality okolo usedlosti Sklenářka nebo také v areálu monitoring a management ploch pro ještěrku zelenou (*Lacerta viridis*). Dohled na revitalizované přírodní celky v zoo byl inspirací pro zahájení projektu ustavení co nejpůvodnější rybí obsádky mlýnského náhonu s důrazem na kriticky ohroženého karase obecného (*Carrasius carrasius*). Koncem roku tento projekt započal vypuštěním náhonu a vylovením stávající rybí osádky.

Zcela nové a dopředu neplánované aktivity související s ochranu *in situ* byly spuštěny v reakci na katastrofální požáry, jež vypukly v řadě oblastí Austrálie na podzim 2019 a zcela neustaly až do jara 2020, a které postihly jak tamní obyvatele, tak jedinečnou přírodu. To vyvolalo mimořádnou vlnu solidarity i v České republice. Na základě podnětů veřejnosti zřídila Zoo Praha sbírku na pomoc australské fauně, kdy se i díky mediální podpoře České televize podařilo vybrat neuvěřitelných 23 milionů Kč! Část těchto prostředků byla poskytnuta na léčení zvířat bezprostředně postižených požáry, zejména koalů (*Phascolarctos cinereus*), část na ochranu ohrožených druhů původní fauny, jejichž situaci požáry ještě zhoršily, například paropuch corroboree (*Pseudophryne corroboree*) a vakopchlů trpasličích (*Burrarmys parvus*), či na podporu vybraných chráněných území.

Rok 2021

Pandemie covidu-19 nepříznivě poznamenala chod Zoo Praha i v roce 2021. Po prvních 101 dnech roku byla zcela uzavřená, v dalších týdnech a měsících se musela vypořádávat s různými omezeními a dlouhodobě jí chyběli zahraniční turisté. Díky velkému zájmu českých návštěvníků během léta se však podařilo přiblížit hranici milionu návštěvníků – přišlo jich 987 962. Ustavení co nejpůvodnější covidu v exponovanější první části roku byl maximální důraz kladen na zachování chovatelského provozu i přes rostoucí počet karantén a izolací, které se dotkly řady zaměstnanců. Na některých chovatelských pracovištích byla v 1. pololetí opětovně zavedena práce v režimu dvou střídajících se týmů (například v Údolí slonů). Specifická řešení k zajištění provozu si vyžádala mimořádná veterinární opatření týkající se objektů Pavilonu šelem a plazů a Pavilonu goril, která byla vyhlášena v důsledku pozitivních případů covidu-19 u goril (*Gorilla gorilla gorilla*), lvů indických (*Panthera leo persica*) a dalších kočkovitých šelem. Podstatné omezení chovatelské práce se týkalo i rušení či odložení některých naplánovaných přesunů zvířat. Ke konci roku se ale situace stabilizovala a chovatelský provoz zoo již nebyl zásadní měrou ovlivněn. V platnosti zůstávala jen příslušná hygienická a protiepidemická opatření. Symbolickým spojením mezi uzavřenou zoo a jejími fanoušky se stala obrazová publikace Ztichlá zoo, která

Prostředky z veřejné sbírky na pomoc Austrálii byly mimo jiné směřovány na záchranu zvířat přímo postižených požáry, jako byl tento koala (*Phascolarctos cinereus*)

Funds from the public collection to help Australia were directed, among other things, to the rescue of animals directly hit by the fires, such as this koala (*Phascolarctos cinereus*)

Foto/Photo by Miroslav Bobek

rekapitulovala období od začátku března 2020 do konce února 2021. O tuto publikaci byl mimořádný zájem – mimo jiné i proto, že se zájemcům prodávala s podpisy chovatelů Zoo Praha. I přes všechna omezení byl rok 2021 v Zoo Praha mimořádně bohatý.

V druhém covidovém roce se narodilo či vylíhlo celkem 1 038 mláďat 200 druhů savců, ptáků a plazů (81 druhů savců, 86 druhů ptáků a 33 druhů plazů), v kategorii odchovaných bylo ke konci roku vedeno celkem 839 mláďat 177 druhů (z toho 75 druhů savců, 70 druhů ptáků a 32 druhů plazů). Počet chovaných zvířat činil ke konci roku celkem 5 469 jedinců 685 druhů. V hlavních kategoriích (savci, ptáci, plazi) to bylo 3 812 jedinců 590 druhů.

Mezi početnou skupinou chovaných plazů zaujalo z hlediska důležitosti odchovu nejvýznamnější místo vylíhnutí devíti mláďat druhé generace želv Smithových (*Pangshura smithii*). Ta se po náhodném úhynu dvou chovných samců stala pojistkou pokračování chovu tohoto druhu, který jsme v roce 2009 rozmnožili jako první zoo na světě. Zásadním rozmnoženým druhem byla také želva ostnitá (*Heosemys spinosa*), kterou nyní pravidelně množíme jako jediná zoo v Evropě navzdory značnému množství chovaných jedinců, pocházejících z konfiskátu v roce 2001. Dlouhodobě vysoký chovatelský standard přinesl řadu úspěchů v chovu ptáků. Začátkem října se vylíhlo mládě trichy orlího (*Psittichas fulgidus*), které se stalo prvním přirozeně odchovaným mládětem tohoto druhu v evropských zoologických zahradách. Především mládě, které se vylíhlo na jaře, bylo odchováno uměle. Úspěchem skončil také první přirozený odchov dvou mláďat nestorů kea (*Nestor notabilis*) a v pořadí již 4. přirozeně odchované mládě kakadu palmových (*Probosciger aterrimus*). Poprvé v Zoo Praha a poprvé po dvaceti letech v rámci Evropy se podařilo rozmnožit vzácně chovanou kachnu pižmovku konžskou (*Pteronetta hartlaubii*), které se vylíhlo 7 mláďat. Mezi historicky první odchovy patřil také bažant Salvadoriho (*Lophura inornata*) a papoušek žltoramenný (*Psephotus chrysopterygius*). Ve všech třech případech se zároveň jednalo o jediné odchovy daných druhů v evropských zoo. Papoušek žltoramenný byl dokonce prvním od-

Přirozeně odchované mládě trichy orlího (*Psitrichas fulgidus*) s rodiči, na snímku z 1. 2. 2022

A parent reared young of Pesquet's parrot (*Psitrichas fulgidus*) with its parents, pictured on 1 February 2022

Foto/Photo by Petr Hamerník

Mládě ježury australské (*Tachyglossus aculeatus*) ve stáří 62 dnů

A puggle of short-beaked echidna (*Tachyglossus aculeatus*) at the age of 62 days

Foto/Photo by Miroslav Bobek

Vombat obecný (*Vombatus ursinus tasmaniensis*) Cooper se rychle stal jednou z hvězd Darwinova kráteru
Common wombat (*Vombatus ursinus tasmaniensis*) Cooper quickly became one of the stars of the Darwin Crater
Foto/Photo by Petr Hamerník

chovem v zoologické zahradě na evropském kontinentu. Dvě mláďata se podařilo odchovat u supů mrchožravých (*Neophron percnopterus*), přičemž jedno z nich bylo později odesláno do reintrodukčního projektu v jižním Bulharsku.

Nejvýznamnějším mládětem narozeným v roce 2021 však byla bezpochyby ježura australská (*Tachyglossus aculeatus*). První mládě tohoto výjimečného ptakořitného savce se u nás vylíhlo po 67 letech chovu a zároveň jsme se stali teprve 7. evropskou institucí, ve které vůbec k rozmnožení došlo. Odchov ježur je ale velmi zdoluhavý a riskantní. Mládě se stává samostatným teprve ve stáří 9 měsíců a do té doby je výsledek stále nejistý. To se bohužel potvrdilo, mládě uhynulo na akutní infekci ve věku 8 měsíců.

Mezi savci byl cenný odchov samičky tapíra jihoamerického (*Tapirus terrestris*), která je prvním potomkem samice Taluen dovezené z Francouzské Guyany. Překvapením byl nezvykle velký vrh čtyř mláďat kunovité šelmy tayry (*Eira barbara*). Neobvyklá byla i dvojčata pand červených (*Ailurus fulgens*), která se narodila jako první mláďata nově příchozí mladé samice hned v první rozmnožovací sezoně. Patrně největší pozornost veřejnosti však v roce 2021 vyvolalo narození v pořadí třetího mláděte gibona stříbrného (*Hyllobates moloch*) v Zoo Praha. Sameček se narodil 20. listopadu. Velmi zajímavým mládětem byl také bérceoun africký (*Macroscelides proboscideus*), který se v našem chovu opakovaně rozmnožoval, nicméně odchov se dosud nikdy nepodařilo dokončit. Poprvé se podařilo odchovat mláďata u nově chovaného nosála bělohubého (*Nasua narica*), který v expozici nahradil invazní nosály červené (*Nasua nasua*). Po částečně obměně skupiny se po několika letech narodilo mládě u bongů horských (*Tragelaphus eurycerus isaaci*) a dlouho očekávaným přírůstkem v sekci chovu kopytníků byla v květnu narozená samička přímorožce beisy (*Oryx beisa*). Po pěti letech se jednalo o životaschopný přírůstek samičího pohlaví, který je významný nejen pro generační obměnu pražské skupiny, ale i v kontextu celé evropské populace trpící nedostatkem chovných samic.

Rok 2021 byl ve znamení i několika významných příchodů nových zvířat, jak jedinců druhů již chovaných, tak druhů zcela nových. V samotném závěru roku na základě doporučení koordinátora EAZA ex situ programu (EEP) proběhl příchod vombata obecného (*Vombatus ursinus tasmaniensis*) do Darwinova kráteru, kde se tak po dvou letech zaplnily všechny expozice podle původního záměru. Mladý

Nově příchozí bataguři bengálští (*Batagur baska*) v pavilonu Čambal
Newly arrived northern river terrapins (*Batagur baska*) in the Chambal house

Foto/Photo by Petr Hamerník

samec vombata Cooper se narodil v Zoo Hannover zhruba v polovině července 2020 a stal se jediným vombatem chovaným na území České republiky. Návštěvníci jej mohli spatřit ale až po uplynutí předepsané doby karantény počátkem ledna 2022. V době jeho příchodu tento druh vačnatce chovalo pouze osm evropských zoologických zahrad. Z dalších významných příchoďů nových druhů lze uvést kakadu havraního (*Calyptorhynchus banksii*), hoko červenolaločnatého (*Crax blumenbachii*) nebo rajku královskou (*Cicinnurus regius*). Zcela ojedinělým druhem, jak z taxonomického tak chovatelského hlediska, který se vrátil do zoo téměř po šedesáti letech, je kamiš růžkatý (*Anhima cornuta*). Mezi novinkami roku nesmí chybět důležitá chovatelsko-expoziční událost, kterou se v srpnu stala výměna zásadních druhů vodních želv chovaných v rámci pavilonu Čambal. Dosud zde byli batagurové tuntong (*Batagur affinis*), které chováme dlouhodobě a kteří z konfiskovaných mláďat vypsěli v mohutné dospělé jedince. Jejich nároky, zejména v zimním období, se však bezvýhradně nekryly s nároky gaviálů indických (*Gavialis gangeticus*) a proto je nahradil blíže příbuzný batagur bengálský (*Batagur baska*), jehož areál se historicky s areálem gaviála překrýval.

I přes pokračující komplikace spojené s covidem-19 pokračovala v průběhu roku výstavba nového pavilonu goril, který byl koncem roku stavebně téměř dokončen. V souvislosti s blížící se dostavbou pavilonu a návazného stěhování goril, probíhal po celý rok jejich trénink na přesun do nových prostor. Kromě tréninku na zacházení do transportních beden byl realizován i veterinární trénink pro injekční aplikaci léčiv.

Vedle mnoha drobnějších akcí pokračovaly přípravy projektu Arktidy, nového domova pro medvědy lední (*Ursus maritimus*) a začala přestavba tzv. Plání v horní části areálu zoo, a to demolicí staré ubikace koní Převalského (*Equus przewalskii*), která byla již nevyhovující a zchátralá (historická budova sloužila od padesátých let minulého století). Aby v mezidobí návštěvníci o ikonický druh Zoo Praha nepřišli, byl v minulých letech ve spolupráci s Prahou 5 postupně zbudován v lokalitě Dívčí hrady externí výběh o rozloze téměř 20 ha. Místo se nachází v blízkosti přírodní rezervace Prokopské údolí. V dubnu 2021 byly do tohoto nového prostoru vypuštěny k volné pastvě první čtyři klisny. Na nově zatravněné ploše, která byla v minulosti dlouhodobě zemědělsky využívána, probíhá vědecký monitoring zaměřující se

na úroveň biodiverzity a jejího rozvoje. Koně Převalského v tomto prostoru totiž nemají jen čistě expoziční roli, ale selektivním vypásáním vegetace budou přirozeně napomáhat ke zvýšení diverzity vegetačního porostu. V návaznosti na změnu struktury a diverzity vegetace se dá očekávat vznik vhodných stanovišť pro celou řadu cenných původních druhů hmyzu.

Aktivity týkající se ochrannářských *in situ* projektů se během celého roku 2021, stejně jako v minulých letech, soustředily především na stěžejní projekty, kterými jsou „Návrat divokých koní“ (zejména podpora infrastruktury a managementu Přísně chráněné oblasti Velké Gobi B), „Toulavý autobus“ v Kamenuně, ochrana gaviálů indických na řece Čambal, ochrana supů mrchožravých na Balkáně či v loňském roce nově zavedené australské projekty dlouhodobé ochrany ohrožených živočišných druhů. V domovině koní Převalského v Mongolsku se prioritou postupně stává projekt nového reintrodukčního místa v oblasti východního Mongolska. Ve spolupráci s českými i mongolskými odborníky probíhalo v průběhu roku několik studií s cílem zúžit výběr území potenciálně vhodného pro vypouštění koní.

S projektem ochrany koní Převalského souvisela na mezinárodním poli ochrany přírody velká událost. V úterý 12. října 2021 Zoo Praha obdržela během Výroční konference Světové asociace zoologických zahrad a akvárií ocenění WAZA Conservation Award. Šlo teprve o šesté toto vyznamenání, které bylo doposud uděleno. Zoo Praha je získala za projekt „Návrat divokých koní“. Pod tímto označením však nelze vnímat „jen“ aktivity poslední dekády, tedy přepravu koní Převalského do Mongolska, ale veškeré zásluhy Zoo Praha a jejích pracovníků na záchraně koně Převalského a jeho návratu do přírody v průběhu téměř celé její historie.

V Mongolsku pokračovala spolupráce také na ochraně velbloudů divokých (*Camelus ferus*), a to zejména na managementu stávající chovné stanice v lokalitě Zachyn Us a na přípravách k vytvoření druhého chovného centra při severovýchodním okraji chráněné oblasti Velká Gobi A. V roce 2021 byl také podpořen projekt reintrodukce zubra (*Bison bonasus*) do Národního parku Shahdag v Ázerbajdžánu. Mladá samice Prixi narozená v Zoo Praha byla nejprve převezena do Tierparku Berlín, odkud dále pokračovala na místo určení, obdobně jako v roce 2019 samice Prťka.

Klisny koně Převalského (*Equus przewalskii*) se v novém výběhu na Dívčích hradech rychle aklimatizovaly
The mares of the Przewalski's horse (*Equus przewalskii*) acclimatized quickly in the new paddock at Dívčí hrady
Foto/Photo by Petr Hamerník

Ředitel Zoo Praha Miroslav Bobek s prestižní cenou WAZA Conservation Award udělenou Zoo Praha za projekt Návrat divokých koní

Director of Prague Zoo Miroslav Bobek with the prestigious WAZA Conservation Award which Prague Zoo obtained for the project Return of Wild Horses

Foto/Photo by Monika Dolejšová

V areálu zoo pokračoval v předešlém roce zahájený projekt na ochranu karase obecného (*Carassius carassius*). Do revitalizovaného mlýnského náhonu zbaveného nežádoucí rybí konkurence bylo v březnu vypuštěno 130 karasů, soustředováním genetických vzorků a refundací jejich analýzy s cílem nalézt vhodné populace karase obecného pro následné reintrodukce pokračovala spolupráce s Biologickým centrem AV ČR, Českou zemědělskou univerzitou a Českým rybářským svazem.

Ve výčtu významných událostí roku 2021 nesmí chybět ta nejpodstatnější, a to sice datum 28. září 2021, kdy uplynulo devadesát let od „zprístupnění staveniště“ Zoo Praha prvním návštěvníkům. Již dříve se v souvislosti s tímto výročím uskutečnila v Praze – kvůli covidu bohužel pouze virtuálně – výroční konference Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií. Během samotných oslav, které se nesly v duchu třicátých let, byla pokřtěna obsáhlá kniha Hany Heráňové *Zoo pro hlavní město* mapující desítky let příprav na vybudování pražské zoologické zahrady a první léta její existence. Jde o první systematicky zpracovanou knižní publikaci, jež je věnována historii Zoo Praha do roku 1945.

Období let 2020 a 2021 nepatřilo v devadesátileté historii Zoo Praha k těm nejjednodušším, nicméně zejména díky všem opatřením, podpoře zřizovatele hl. m. Prahy, návštěvníků, sponzorů a přátel zoo, a především díky odpovědnému přístupu a obětavosti všech jejich zaměstnanců se podařilo pražské zoologické zahradě toto složité období zvládnout, aniž by se to projevilo na kvalitě poskytované péče všem zvířecím obyvatelům, na druhovém zastoupení, počtu chovaných zvířat či úspěšnosti odchovů. To ostatně dokládá i celkový výčet chovaných druhů a změn ve stavech v průběhu příslušného roku na následujících stránkách tohoto čísla sborníku *Gazella*.

As an introduction

2020

After a successful season in 2019, when a new attendance record was set (1,456,526 visitors), unexpected events occurred. The year 2020, as well as the following year, was marked by the global covid-19 pandemic, which seriously affected the zoo's operations. As a result of strict anti-epidemic measures, the zoo was completely closed for a total of 114 days during the year and footfall through the zoo's gates dropped to just 851,623 in 2020.

The closure saw the creation of an exceptional project called "Zoo Shorts". This involved keepers making short videos on smartphones documenting the life of animals in the silent zoo. Over the year, more than 800 videos were produced, many of which attracted a great deal of interest.

Apart from the very substantial drop in income from the closure of the zoo, the anti-epidemic measures also impacted the zoo's running. For most of the first half of the year, keepers were divided into independent teams and anti-epidemic measures were introduced, especially for groups of animals (primates, carnivores) that were potentially highly susceptible.

As concerns animal movements, the situation meant there were approximately a quarter fewer such cases compared to 2019. However, thanks to all the measures put in place, there were no appreciable disruptions to the number of staff or operations during the year.

The exceptional situation did not affect the number of animals kept or the number of young born and reared, which were similar to the previous year. In 2020, a total of 1,374 young were born or hatched from 217 mammal, bird and reptile species (79 mammal species, 100 bird species and 38 reptile species). As concerns rearing them, a total of 1,110 young of 193 species (of which 73 mammal species, 85 bird species and 35 reptile species) were recorded as having been successfully reared at the end of the year.

Undoubtedly, one of the most highly anticipated and most important young of the first covid year were two baby Asian elephants (*Elaphas maximus*). Both female elephants imported from Sri Lanka, Tamara and Janita, gave birth to their second calf in the spring. On top of the fact that both births went without complications, the calves' sex was also a reason to rejoice. In both cases, they are females that, if successfully reared, will be able to stay here with their mothers and form the basis of the breeding stock for future generations. The first one, later named Lakuna, was born on 27 March, the second – Amalee – on 9 May.

While the spring was dominated by elephants, the most important addition in the second half of the year was a baby Sumatran orangutan (*Pongo abelii*), which was born on 17 November. The parents are the female Mawar and the male Pagy, a direct descendant of the first orangutan born in Czechoslovakia, the legendary male Kama. Although this species has been bred at Prague for almost 60 years, this is only the third orangutan baby, and currently the only continuation of this genetically valuable lineage. As was soon confirmed, it is a male. In an allusion to the work of writer and orangutan conservationist Terry Pratchett, he has been named Pustakawan, Indonesian for Librarian.

Thanks to the relentless quality of the breeding work, 2020 was also marked by a number of other notable young across the zoo's breeding divisions. One of the most valuable offspring among reptiles was the third consecutive clutch of the enigmatic earless monitor lizard (*Lanthanotus borneensis*) to hatch. This time a third female was involved in reproduction.

Rákos' House saw the first bird species to be successfully bred, that being in the very first season after its opening in 2019. Most notably, the first nestling of the kea (*Nestor notabilis*) was raised in this modern avian house. Another first in the history of Prague Zoo saw the Pesquet's parrot (*Psitttrichas fulgidus*), one of many bird species that is on display at Rákos' House, successfully hand rearing one chick, although in this case it was the second pair in the background facilities that had the offspring.

A historic breeding success was achieved in the case of the rhinoceros hornbill (*Buceros rhinoceros silvestris*), when a female named Markéta produced her 16th and 17th offspring, thus making history as the most successful hornbill of her species in the world, as never before has a single parent reared higher number of offspring in captivity.

The aforementioned triplet of exceptional mammal young was complemented by another significant addition as concerns breeding, namely the second Malayan tapir (*Tapirus indicus*) to be bred in Prague Zoo, which was born in mid-April. He was named Morse because of his coat pattern of white dots and dashes on a dark background.

Despite the substantial restrictions on international transport, 2020 was also a year marked by the arrival of new animals, and not simply as a standard replenishment of breeding groups or pairs. During the year, in line with the zoo's long-term plans, several new, previously unkept, taxa were brought in. Among the most significant was the arrival of three Raggiana birds of paradise (*Paradisaea raggiana*), acquired thanks to cooperation with San Diego Zoo. However, other notable species were also added, such as the Urartian rat snake (*Elaphe urartica*), the princely mastigure (*Uromastyx princeps*), the white-faced ibis (*Plegadis chihi*), the collared trogon (*Trogon collaris*), and the black and rufous elephant shrew (*Rhynchocyon petersi*). Among the new arrivals of traditionally bred species, it's possible to mention at least the female red panda (*Ailurus fulgens*) or the new male mountain bongo (*Tragelaphus euryceros isaaci*).

A long-awaited event was the opening of the Darwin Crater, a large exhibit complex showcasing fauna from Australia and Tasmania, which had been postponed due to the zoo's closure. Here visitors can admire several new species for the first time. At the end of the previous year, four Tasmanian devils (*Sarcophilus harrisii*) – a male and three females – had arrived from Tasmania. They adapted very well to their new environment and in the second half of the year all four of them took complete control of the whole exhibit area. They let the keeper hand-feed them, and even tolerated the veterinary inspection. In 2020, other species were added to the exhibit complex: eastern forester kangaroos (*Macropus giganteus tasmaniensis*), which raised their first joey while still in quarantine, and long-nosed potoroos (*Potorous tridactylus*). Some traditional species – the parma wallaby (*Notamacropus parma*), the red-necked wallaby (*Notamacropus r. rufogriseus*) and the short-beaked echidna (*Tachyglossus aculeatus*) – have also moved into the Darwin Crater. Apart from mammals, Darwin Crater also introduced the rare rough-scaled python (*Morelia carinata*), the common death adder (*Acanthophis antarcticus*), a very distinctive Australian snake, and, in two aviaries, several bird species that inhabit Australian wetland environments, such as the little pied cormorant (*Phalacrocorax melanoleucos*), the hardhead (*Aythya australis*) or the blue-winged kookaburra (*Dacelo leachii*), and the dry Australian bush, which is dominated by a large breeding flock of the rarely kept budgerigar (*Melopsittacus undulatus*) that belong to the original wild form.

Apart from Darwin Crater, a new exhibit for Guianan squirrel monkeys (*Saimiri sciureus*) was opened in the spring as part of the Monkey Islands exhibit complex. During the summer, the construction of a new facility for Cuban crocodiles (*Crocodylus rhombifer*) was completed and a programme of commercial commented tours was launched, with the funds raised going to support a conservation project in Cuba. During the annual celebration of the zoo's establishment on 28 September, the Hippo House was reopened after major structural modifications to the water purification technology. The most significant construction activity of the first year of covid was the ongoing construction of the new Gorilla House, the foundation stone of which was laid in November 2019.

Over the year there was no let-up in activities related to key *in situ* projects. Some long-awaited news came from the Great Gobi B Strictly Protected Area, where, thanks to Prague Zoo's "Return of The Wild Horses" project, the total number of Przewalski's horses (*Equus przewalskii*) living in the wild exceeded 300 for the first time. Although the last planned transport of horses from European breeding centres did not take place, due to restrictions related to the covid-19 pandemic, Prague Zoo's material and financial support continued.

Similarly, the second of the pivotal *in situ* projects, the "Wandering Bus", an environmental-education project in Cameroon, continued. There was also room to support Prague Zoo's other long-term *in situ* projects. Thus, the projects for the conservation of gharials (*Gavialis gangeticus*) on the Chambal River, Egyptian vultures (*Neophron percnopterus*) in the Balkans, Chacoan peccaries (*Catagonus wagneri*) in Paraguay, white-bellied herons (*Ardea insignis*) in Bhutan and the saola (*Pseudoryx ngetinhensis*) on the border of Laos and Vietnam continued with various forms of support and involvement. The newly set up cooperation in Brazil to protect the critically endangered Brazilian merganser (*Mergus octose-taceus*) also continued.

Prague Zoo's attention was focused not just on endangered species in far-off lands, but also on local fauna. Thus, some of the things the zoo has continued to target in its grounds are grazing management for the rare steppe site around the Sklenářka homestead or monitoring and managing those areas in its grounds suitable for the European green lizard (*Lacerta viridis*). Monitoring of the re-vitalised natural areas in the zoo was the inspiration for launching a project to establish indigenous fish stock in the millrace with an emphasis on the critically endangered crucian carp (*Carrasius carrasius*). By the end of the year, this project kicked off by draining the millrace and collecting the existing fish stock.

As an immediate reaction to the devastating fires that broke out in many areas of Australia in autumn 2019, Prague Zoo launched several completely new and unplanned *in situ* conservation activities. These fires raged until spring 2020 and affected both the local people and the unique wildlife. This incident sparked an extraordinary wave of solidarity in the Czech Republic. After receiving many suggestions from the public, Prague Zoo set up a collection to help Australian fauna. Thanks to the media support of Czech Television, an incredible CZK 23 million was raised! Part of these funds went to treat those animals directly affected by the fires, especially koalas (*Phascolarctos cinereus*), and part went to protect endangered species of native fauna whose situation was worsened by the fires, such as the southern corroboree frog (*Pseudophryne corroboree*) and the mountain pygmy possum (*Burramys parvus*), or to support selected protected areas.

2021

The covid-19 pandemic continued in 2021 and likewise adversely affected the running of Prague Zoo. The zoo was completely closed for the first 101 days of the year. On top of that, various restrictions were imposed in the weeks and months of closure, and, for a long time, there were no foreign tourists. However, thanks to the upswell of interest among Czech visitors during the summer, it managed to approach the million visitor mark – 962,987 to be precise. During the first part of the year, when covid exposure was a particular priority, as much emphasis as possible was placed on keeping the zoo running on a basic level, despite the increasing number of quarantines and isolations that affected many staff. This meant that in the first half of the year the work was once again divided into two rotating teams for some of the areas (e.g. Elephant Valley).

Specific solutions to safeguard operations required emergency veterinary measures concerning the Feline and Reptile House and the Gorilla House. These were due to outbreaks of covid-19 in gorillas (*Gorilla gorilla gorilla*), Asiatic lions (*Panthera leo persica*) and other felids. Substantial restrictions on the keepers' work were also brought about by the cancellation or postponement of some scheduled animal transfers. By the end of the year, however, the situation had stabilized, and the zoo's breeding operations were no longer affected to any significant degree. Only the necessary hygiene and anti-epidemic measures remained in force.

A symbolic link between the closed zoo and its fans was The Silent Zoo. This book used words and pictures to summarize the period from the beginning of March 2020 to the end of February 2021. There was a great deal of interest in this publication, in part because it was possible to buy it with the signatures of Prague Zoo's keepers. Despite all the restrictions, 2021 was a particularly prolific year at Prague Zoo.

In the second year of covid, a total of 1,038 young were born or hatched to 200 mammal, bird and reptile species (81 mammals, 86 birds and 33 reptiles). Of these, a total of 839 young from 177 species (75 mammals, 70 birds and 32 reptiles) had been successfully reared by the end of the year. The number of animals kept at the end of the year totalled 5,469 individuals from 685 species. In the main categories (mammals, birds, reptiles), this came to 3,812 individuals from 590 species.

Of the numerous breeding reptiles, the nine hatchlings of the second generation of brown roofed turtles (*Pangshura smithii*) were the most significant in terms of their importance for breeding. After the accidental death of two breeding males, these insured this species could continue to be bred, Prague Zoo having been the first zoo in the world to successfully breed them in 2009. The spiny turtle (*Heosemys spinosa*) was also a very important breeding species, and we are now the only zoo in Europe to regularly breed it, despite the significant number of individuals in captivity from the 2001 seizure.

High standards in keeping the animals have brought long-term successes in bird breeding. At the beginning of October, a Pesquet's parrot (*Psitttrichas fulgidus*) chick hatched, becoming the first naturally reared chick of this species in a European zoo. The previous chick, which hatched in spring, was hand reared. The first natural rearing of two kea (*Nestor notabilis*) chicks and the 4th naturally reared palm cockatoo (*Probosciger aterrimus*) chick were also great achievements.

For the first time in Prague Zoo, and for the first time after twenty years in Europe, the rarely bred Hartlaub's duck (*Pteronetta hartlaubii*) from Africa was successfully bred, with 7 chicks hatching. The first ever offspring were also recorded for the Salvadori's pheasant (*Lophura inornata*) and the golden-shouldered parrot (*Psephotus chrysopterygius*). In all three cases, these were the only hatchlings of these species in European zoos. The golden-shouldered parrot was even the first ever to be reared in a zoo on the European continent. Two Egyptian vulture (*Neophron percnopterus*) hatchlings were successfully reared, one of which was later sent to a reintroduction project in southern Bulgaria.

However, the most important hatchling in 2021 was undoubtedly the short-beaked echidna (*Tachyglossus aculeatus*). The first puggle of this exceptional monotreme mammal hatched at the zoo after 67 years of keeping the species, and we became only the 7th European institution where it has ever reproduced. However, rearing echidnas takes a long time and is risky. The puggle only becomes independent at the age of 9 months and until then the outcome is uncertain. This was, unfortunately, confirmed, the puggle died of an acute infection at the age of 8 months.

Among the mammals, the female South American tapir (*Tapirus terrestris*) calf, the first offspring from the female Taluen imported from French Guiana, was important. The unusually large litter of four young of the tayra (*Eira barbara*), a South American mustelid, came as a surprise. Also unusual were the twin red pandas (*Ailurus fulgens*), the first cubs born to the newly arrived young female in her first breeding season. However, probably the most public attention in 2021 was generated by the third silver gibbon (*Hylobates moloch*) baby to be born in Prague Zoo. The male was born on 20 November. The young of the round-eared elephant shrew (*Macroscelides proboscideus*) was also a very interesting development. This species has repeatedly bred at the zoo, but has yet to be successfully reared.

The recently arrived white-nosed coati (*Nasua narica*), which replaced the invasive South American coati (*Nasua nasua*) in the exhibit, managed to successfully rear its young. After several years of no young, a partial modification to the group resulted in a mountain bongo (*Tragelaphus eurycerus isaaci*) calf and a long-awaited addition to the ungulate breeding section was the female beisa oryx (*Oryx beisa*) born in May. After five years, this was a viable female addition, which is significant not only for the generational diversification of the Prague group, but also in the context of the entire European population, which is suffering from a lack of breeding females.

The year 2021 also recorded several significant arrivals of new animals, both individuals of species already kept and completely new species. The close of the year saw the arrival of the common wombat (*Vombatus ursinus tasmaniensis*) to the Darwin Crater exhibit on the recommendation of the EAZA Ex Situ Programme (EEP) coordinator. Thus, after two years, all the exhibits were completed as originally intended. Cooper, the young male wombat, was born at Hannover Zoo around mid-July 2020 and became the only wombat kept in the Czech Republic. However, visitors were only able to see him in early January 2022, after the prescribed quarantine period had expired. At the time of his arrival, only eight European zoos kept this marsupial species.

Other notable arrivals of new species included the red-tailed black cockatoo (*Calyptorhynchus banksii*), the red-billed curassow (*Crax blumenbachii*), and the king bird-of-paradise (*Cicinnurus regius*). A completely unique species, both from a taxonomic and a breeding point of view, which has returned to the zoo after almost sixty years, is the horned screamer (*Anhima cornuta*).

One of the year's new introductions that should not be overlooked was an important change to one of the exhibits. This occurred in August with the exchange of the main species of turtles kept in the Chambal House. Until then, it housed the southern river terrapin (*Batagur affinis*), which has been kept for a long time and which grew from confiscated hatchlings into vigorous adults. However, their demands, especially in winter, did not fully match those of the gharials (*Gavialis gangeticus*) and hence they were replaced by the closely related northern river terrapin (*Batagur baska*), whose range has historically overlapped with that of the gharials.

Despite the ongoing complications associated with covid-19, construction of the new gorilla house continued during the year and was almost completed by the end of the year. With the imminent completion of the house the new premises. In addition to training for being handled in transport crates, they also had veterinary training so medicines could be administered by injection.

Beside the many smaller projects, preparations continued for the Arctic project, a new home for polar bears (*Ursus maritimus*), and the reconstruction of the "Plains" in the upper part of the zoo grounds began with the demolition of the old Przewalski's horse stable, which had become unsuitable and dilapidated (the building had been in use since the 1950s). So that visitors did not miss one of Prague Zoo's iconic species, an outdoor enclosure of almost 20 hectares was gradually built over several years in the Dívčí hrady area in cooperation with Prague 5. The site is located near the Prokopské údolí nature reserve. In April 2021, the first four mares were let out to graze freely in this new area. The newly grassed area, which had formerly been used for agriculture for many years, is undergoing scientific monitoring to assess the level of biodiversity and its development. The Przewalski's horses' role in this area is not purely for display, through selective grazing they will naturally help to increase the diversity of the vegetation cover. This change in the structure and diversity of the vegetation is expected to lead to suitable habitats for a number of valuable native insect species.

Activities related to *in situ* conservation projects throughout 2021, as in previous years, focused mainly on flagship projects such as the "Return of the Wild Horses" (in particular supporting the infrastructure and management of the Great Gobi B Strictly Protected Area), the "Wandering Bus" in Cameroon, the conservation of gharials on the Chambal River, the conservation of Egyptian vultures in the Balkans and the newly established long-term conservation projects for endangered species in Australia. In the Przewalski's horse's Mongolian homeland, a project for a new reintroduction site in the Eastern Mongolia region is gradually taking on priority. Working with Czech and Mongolian experts, several studies were conducted over the year to narrow down the areas potentially suitable for releasing the horses.

The project to protect the Przewalski's horse was connected to a major event in the international field of nature conservation. On Tuesday, 12 October 2021, Prague Zoo received the WAZA Conservation Award during the Annual Conference of the World Association of Zoos and Aquariums. It was only the sixth such award to be given to date. Prague Zoo received it for the "Return of the Wild Horses" project. However, this title doesn't "just" cover the activities of the last decade, i.e. transporting the Przewalski's horses to Mongolia, it also covers all the conservation work Prague Zoo and its staff have done for almost its entire history so the Przewalski's horse can return to the wild.

In Mongolia, the cooperation to protect wild camels (*Camelus ferus*) also continued, in particular work on the management of the existing breeding centre at the Zakhyn Us site and on preparations for establishing a second breeding centre at the north-eastern edge of the Great Gobi A Strictly Protected Area. A project to reintroduce European bison (*Bison bonasus*) to the Shahdag National Park in Azerbaijan was also supported in 2021. The young female Prixi, born at Prague Zoo, was first transported to Tierpark Berlin, from where she continued on to her destination, similar to the female Prtka in 2019.

The crucian carp (*Carassius carassius*) conservation project, which started in the zoo's grounds the previous year, continued. In March, 130 crucian carp were released into the revitalised millrace that had been freed of unwanted fish competition. Cooperation with the Biology Centre CAS, the Czech University of Life Sciences and the Czech Anglers Union continued by collecting genetic samples and paying for their analysis to find suitable crucian carp populations for subsequent reintroductions.

A listing of significant events in 2021 cannot leave out the most important one, namely the date of 28 September 2021, when it was ninety years to the day since the "construction site" of Prague Zoo opened to its first visitors. Earlier, the annual conference of the European Association of Zoos and Aquariums had been held in Prague – unfortunately only virtually, due to covid. During the celebrations, which were held in the spirit of the Thirties, a comprehensive book by Hana Heráňová, *A Zoo for the Capital*, was christened. This publication mapped the decades of preparation that went into the construction of Prague Zoo and the first years of its existence. It is the first book to take a systematic look at Prague Zoo's history up to 1945.

The period of 2020 and 2021 was not the easiest in Prague Zoo's ninety year history, nonetheless, thanks to all the measures taken, the support of the zoo's founder, the City of Prague, its visitors, sponsors and friends, and, above all, thanks to the responsible approach and selflessness of all its staff, Prague Zoo managed this difficult period without affecting the quality of the care provided to all its animal inhabitants, its species diversity, the number of animals kept or the success of its breeding. This is evidenced by the list of all the species kept and the changes in their numbers over the year in question, which can be found on the following pages of this issue of Gazella.